

סרטים

„אורח לא קרוא“

זהו, בלי הספק, הסרט הטוב ביותר על אודות הבעיה הכושית באמריקה שהגיע עד עתה מהוליווד. אף על פי שהוא יותר מותח מאשר מוזעזע, יותר פונה אל השכל מאשר אל הלב, הוא חורג מן המסגרת הרגילה, ביחוד בתפישת העמוקה של הדמויות, שהן, כאן, בהרבה יותר חיות מאשר בסרטים אחרים, כמו, למשל, פינקי.

הסרט, המבוסס על ספרו הידוע של ווי. ליאם פולקנר, מספר על לוקאס בושום, כושי דרומאי בא כימים, הנאשם ברצח אדם לבן. הוא נחשב בכלל העירוני והסתה מסור כנת לעריכת משפט לינץ, מאיימת על חי האסיר.

הכרטיז אינו אהוד. ארבעה אנשים מחליטים לחקור את מסבות הרצח: צ'יק בן השש עשרה (קלוד גיאמאן) האוהב והר שוא את הכושי הגאה בעת ובעונה אחת; דודו, גאבין (דוד בריאן), עורך דין הנאות, בלירצון, לספל בענין; בתולה זקנה חזקה אופי (אליזבט פטרסון) ידידה של אשתו המ נוחה של לוקאס; השריף המקומי (ויל גיר). הם מגלים, למרות שלוקאס עצמו, היחיד, בעל הכרת הכבוד העצמי המנופה, אינו עושה דבר להצלתו, שהנאשם הכושי חף מפשע. מצילים אותו ברגע האחרון, מביאים את הרוצח האמתי אל כס המושפט. מה עושה את הסרט הזה כה שונה מן הסדרה ההוליוודית? ראשית וקודם כל, העובדה שלוקאס אינו מוגש ככושי שכולו טהור כשלג, הוא איננו דמות סימפטית לחלוטין. ארבעת האנשים אינם מצילים את חייו משום שהוא אהוד עליהם אלא משום שהוא „מפגשנו... לא לוקאס היה בצורה, מתבטא אחד הגברים, „אנו עצמנו היינו בצ' רה“.

בן דודו, שכתב את התסריט, עקב בנא- מנות אחרי השיח והעלילה של פולקנר. קליינס בראון, במאי ותיק שסבב את הס- רט באוקספורד, מיסיסיפי, עיר מולדתו של פולקנר וצלם אותו בכשרון ואהבה רבה. מרבית השחקנים המגלים בהצלחה נכרת דמויות מתקבלות על הדעת. כל אלה יחד תרמו את אחד הסרטים הטובים ביותר שצאו מארצות הברית בשנים האחרונות.

„כי תאמיני לבעלך“

המהתלה של לורד ביקון מצליחה לש- אוב מנה גיושה של צחוק ממציבים מהת- ליים ישינם גושנים, בעזרת שחקנים שאינם צעירים ביותר. כיון שהתסריט כתוב באומ- נות (טכנית) והשחקנים יודעים את מלאכת הקומדיה, התוצאה היא מבדחת, אך לא יר- תר מזה.

הבעל הוא סוכן פרסומת אמיד (הכל כאן אמידים מאד או מיליונרים), וינסנס (פרד מקמארי), אשר אשתו פאולה (מדליין קאריו) נוטרת לו איבה, מחליטה לסדר אתו את החשבון, שוכרת שחקן צעיר שישב בשול- חן סמוך במועדון לילה, יקרוץ לעומתה בעיניו, יחין אליה בלי הרף — הכל כדי להכעיס את בעלה. השחקן טועה בשולחן, עוגב על אשה אחרת, יוצא בשן ועין מתב- רה עם בעלה. בינתיים, מליונר לא צעיר ביותר, מתחלף בדמויה של פאולה בשחקן, היא מתחזת אחריו במרץ, לעורר את קנאת בעלה, מעוררת את תהומן המיליונר (באדי רוג'רס) ואת סקרנותו.

בהמשך הקומדיה מסובכת העלילה מתוס- פים השחקן גם ריטה גורנסון, גיטת פאר- לה, ולואיז בורט, בתפקיד מיליונרית יפה.

כאשר הענינים מגיעים לנקודת הרתיחה וגט נראה באופק, עולה כל התבורה על הנכבת ההולכת לרינו, עיר הגירושין. במשך הסרט על גלגלים, מסתחרר וכל בכי טוב.

גזר הדין

אם היתה דרושה הוכחה נוספת לערפל השורר במחוזות האמריקאים במה שנוגע לספול בגרמנים המנוצחים, הרי היא באה בצורת הסרט בן השנתיים של פאראמאונט. מה רוצה הסרט להגיד? שישנם גרמנים טובים וגרמנים רעים, כשם שישנם מנוצחים רעים ומנוצחים טובים והטובים בלב אינם תמיד הטובים באמת, כשם שהרעים הם לע- תים המנוצחים הטובים האמתיים?

אלה הן כמה מן המסקנות שגזר הדין מגיע אליהן, כביכול. אך הוליווד מעולם לא הצטיינה בעמקות רעיונית רבה; מה נותר, איפוא, לאחר סלוק השיקולים השכליים? לא כלום. גזר הדין הוא סרט משעמם, דליל-

עלילה ומעורר צחוק דחקא בקטעים הדר- מתיים ביותר. אם אפשר לראותו עד תומו אין להסיק מן העובדה שהוא מבוים (על ידי לואיס אלן) בגאונות, או ששחקניו מצ- טייגים; עובדה זו יש ליחס למקצב ההר- ליבוי המהיר בו משחק ועורך הסרט.

מייגר רוברט לוסון (ריי מילגר) הוא עורך דין במדים, קטיגור במשפטי פושעי מלחמה נאציים. הודות לקסורגו התקיף מר- ציא בית דין אמריקאי פסק דין מות על הג- נרל הנאצי שטיגמאן (ג'ון הויט), ביחוד מאחר שלוסון שם ללעג את עדת הסניגוריה האחת, צרפתיה יפה, תמיו דהליל (פלורנס מאלרי), האשים אותה בקיום יחסים עם הג- נרל בהיותו בחיל הכבוש הגרמני בצרפת.

לאחר מתן פסק הדין תוקפים את לוסון היסוסיים, האם שטיגמאן באמת אשם? בר-

„אורח לא קרוא“: ישוב החשבון בתולה זקנה חזקה אופי...

„אורח לא קרוא“: חיפוש הגויה...לא טהור כשלג

דיפתו אחר האמת הוא נתקל בפרצופים שונים; יעקב מאירסון, (לודביג דונאט) מורה לעבירת גנותן מחסה בביתו לאמו של הגנרל (סיליה לובסקי). פליט שונא נאצים (גורברט שילר), גרמניה צעירה (ג'ון ג'פרס) ההרה לחייל אמריקאי (פרל ליס) ועוד ועוד. רבוי הדמויות הללו, שכולן שטחיות, רק מוסיף אבק על הערפל הרעיוני והאמנותי האופף את גזר הדין.

בדם כבשתיה

מלחמת האזרחים האמריקאית, אשר שם שה רקע למאות סרטי עלילה והרפתקאות, משמשת באמונה גם את בדם כבשתיה המ- בויים בידי רוברט ויזן אך המפיקה על ידי הבמאי הותיק ג'ון (עד הכדור) פורד.

במצר הגבול במערב הפרוע באותם הימים נמצא תחת פקודו של יאנקי שונא דרומאים (ג'ף צ'נדלר). אליו מגיע קולונל דרומאי (ג'ון קוטן) בראש קבוצת מורדים לשעבר. לאלה מגיעה, לפי פקודה מגבוה, חנינה,

לרוב אשה קלת דעת.

גולדה בודלאס, במדינת טקסס, לפני של- שים ואחת שנה. אינה נמצאת בסביבה זרה בסרטי המערב. מילדותה החלה מכשירה עצמה למשחק; למדה, לאחר שעות בית הספר, בו הצטיינה בלימודיה, באקדמיה דר- מטית. כאשר הגיע בא כח חברת הוליוודית לעיר מולדתה, הלכה לראותו, עשתה רושם טוב, נשלחה להוליווד למבחן, עשתה רו- שם מצוין, הוחזרה הביתה. הסבה: צעירה מדי. היא היתה בת שמונה עשרה, לא הת- יאשה, הציגה לראותה את גופה בהצגות רביו

יתר פשוט: „סתם רעש“

כשהיה בן 16 החליט ארנולד שיינברג, יליד וינה, להפוך מוסיקאי מקצועי. תשע שנים לאחר מכן, ב-1899, השלים שישית מיתרים, ליל משנתה, קטע רומנטי ומלוודי שהפך אחת מיצירותיו המקובלות על מבק- רי קונצרטים. גם המבקרים המוסיקאיים שיבחו את המחבר הצעיר.

מאותו זמן החל שיינברג מושך את תשו- מת לב הציבור, אבל ממגמה שונה. הוא הפך נביא המשחק האינטלקטואלי-מוסיקאי, אי, שעשה אותו למחדש המפולמם ביותר במאה ה-20.

„יפה או מכוער.“ שעה שמחברים את- רים התפקיד בסולם המסורתי של שבעה טון- גים יסודיים (דו, רה, מי, פה, סול, לה, תי), החליט שיינברג לחקור סולם בעל 12 טונים (ז. א. הסולם הכרומטי המלא של אוקטבה). התוצאה צרמה את אוזני הקהל: „חסור הת- אמה“, הם אמרו, או, יותר פשוט: „סתם רעש“. אולם שיינברג עמד בשלו, הוקף מס- פר תלמידים מוכשרים. הגדרתו למוסיקה החדשה היתה: „מוסיקה השונה בעיקרה מכל מוסיקה קודמת, אך נשארת, למרות זה: מוסיקה“.

ב-1933 עזב את גרמניה הנאצית, המשיך בהוראה וחיבור בארצות הברית. מבקרים שהגדירוהו כמסייך בעל חשיבות משנית, הו- ציאו אותו מכליו: „במקום להתעמק בתווי ולגלות מי אני השתדלו המבקרים, משך שנים, להפטר מהבעיות שהגשתי, בהכתיבם אותי בשם גנאי... וכל מה שהגשתי, טוב או רע, יפה או מכוער, רך או נוקשה, אמיתי או מזו- יף, היה ללא חשיבות.“

העתידי יכריע. משך 18 השנים הבאות חי שיינברג בארה"ב, הורה, בין השאר, במחלקת המוסיקה של אוניברסיטת קלי- פורניה המפורסמת. לעתים נגנו פסנתרנים את המוסיקה שלו, זמרים השמיעו את שיריו, תו- מורות ולהקות קמריות הציגו את יצירותיו הארוכות. אולם לכולם, מלבד מעריציו, נש- תמעה המוסיקה שלו כנוקשה מדי. אך שיינ- ברג לא נסוג מעולם ממלחמתו לקבלת שיטת 12 הטונים שלו.

אך דבר אחד ידע המחבר בודאות: המוסיקה שלו תהיה מקובלת, במקום או במאוזר. הדי- ר: „להשמיע אותה (את המוסיקה) לעתים תכופות יותר“. כאשר מת החודש בלוס אנג'לס שעל חופה המערבי של ארצות הבר- רית, שבע ימים ומחלות, בגיל 76, השאיר ארנולד שיינברג את ההכרעה על טיב המו- סיקה שלו ועל טיבו הוא, בידי העתיד.

מה ידע סוקרטס?

כיוון הכלים על ידי המוסיקאים לפני הקונ- צרט הוא הצד היפה ביותר במאורע המכונה קונצרט. גם אחריו יש רגעים יפים למדי. למסקנה זו הגיעו הרבה אנשים. ביניהם: ג'ון בוינגטון (אור יום בשבת) פריסטלי, הסור- פר האנגלי הנוזע, בספרו האחרון, תענוג מוסיקלי.

„מספרים על אורח מאחת מארצות המזרח הרחוק שביקר בקונצרט סימפוני, כי התר- שם ביותר מהמבוא לקונצרט — כאשר המ- נגנים כיוונו את כליהם. אני סבור שהאיש צדק. היש משהו מעניין יותר, מפתיע יותר, מכיוון הכלים לפני הקונצרט? אף סימפוניה, אף קונצרט, אף פואימה סימפונית אינם מבי- יתיים רבות כל כך כאותו קטע בעילום שם: כיוון הכלים... לא איכפת לי היכן הדבר מת- רחש, במגרש מרוץ הסוסים או בריאל אל- ברס הול (אחד מגדולי אולמות הקונצרט בלונדון). מי הוא המנגן, מוקיון או גדול הפ- סנתרנים בעולם. אך זה מוצא מאד חן בעיני כאשר התזמורת נכנסת לפתע ומתחילה ללחץ את הפסנתר... סוקרטס היה יותר חכם ממני; אלכסנדר וקיסר היו שמות יותר גדולים ממני; שקספיר היטיב לכתוב ממני. אולם להם לא היה מושג על זה. מעולם לא שמעו, כיצד נכנסת תזמורת לתוך הקדנצה של הפסנתר... אחרי קונצרט טוב, ולא חשוב כלל כמה טוב היה הקונצרט, העיקר שהוא כבר חלף, ואי- נני מוכרח עוד לשבת בשקט, אני יכול להת- נוע באופן חפשי, לדבר, לצחק, לעשן ואולי אף לאכול ולשתות משהו. אולם המו- סיקה השאירה בי משהו, אני מרגיש עצמי רע“ ין יותר: שוב איני גמד רעילב אלא ענק מח- יך לעולם. האנשים מוצאים יותר חן בעיני, בעצם, זו הפעם הראשונה ביום שאני יכול לסבול אותם. עוברים ושבים נראים בעיני כמכרים; מכרים נראים כידידים; והידידים נראים כקרובים במיוחד ללבי.“